

Rusko v mezinárodních vztazích – proč Rusku nerozumíme?

101 let od vzniku SSSR

32 let od rozpadu SSSR

16 let od Putinovy řeči v Mnichově

Lavrov – Historická perspektiva zahraniční politiky Ruska

- Je prokázáno, že každá skutečná politika musí vycházet z historie. V našem případě se jedná o naprosto oprávněný předpoklad, zejména vezmeme-li v úvahu nedávná výročí. V roce 2015 jsme oslavili sedmdesáté výročí konce druhé světové války a o rok dříve sté výročí začátku první světové války. Roku 2012 jsme si připomněli dvousté výročí bitvy u Borodina a čtyřsté výročí osvobození Moskvy od Poláků. Prozkoumáme-li pečlivě tyto události, jednoznačně dospějeme k poznání, že role Ruska v evropské a světové historii je unikátní.... “

- Publikováno 3. 3. 2016 v časopise Russia in Global Affairs: https://www.mid.ru/ru/themes/-/asset_publisher/p12AYJypFaxg/content/id/2132855

Rusko a obnova historické suverenity – Ruská vojensko-historická společnost

- Šéf RVHS razí tezi o nezbytnosti **obnovit „ruskou historickou suverenitu“**, kterou země ztratila po rozpadu SSSR. Před rozpadem SSSR se vše řešilo optikou marxismu-leninismu, jehož interpretaci zdaleka neakceptovaly pouze masy jeho obyvatel. „Ovládl mysl poloviny světa, a díky tomu se vzdělání občané poloviny planety dívali na historii, na přítomnost a budoucnost našimi brýlemi - **možná to nebyla správná optika, ale byly to naše brýle.**“. Po rozpadu SSSR se sice historie osvobodila od ideologických dogmat, ale stát nebyl schopen předložit nějaký nový vlastní výkladový rámec. Ke slovu se proto dostaly na západě vypůjčené liberální teorie, jejichž negativní dopady na společnost se teď v plné síle projevují na Ukrajině, v Pobaltí a nejnověji i v Bělorusku.
- V tzv. Vyšetřovacím výboru RF (orgán přirovnávaný k FBI v USA) vznikl Odbor vyšetřování pro boj proti falšování historie <https://grani-ru-org.appspot.com/Society/History/m.279935>

Rusko a „padělání“ dějin

Sergey Naryshkin

Director of the Foreign Intelligence Service

Incumbent

Assumed office

5 October 2016

- V květnu 2009 byla zřízena „Komise pod vedením prezidenta Ruské federace proti pokusům o padělání historie škodící ruským zájmům“.
- Jejím předsedou byl Sergej Naryškin, dnes šéf Vnější (zahraniční) rozvědky RF a Ruské historické společnosti.

Čím je Rusko v mezinárodních vztazích?

- Rusko je velmoc!
- Termín se objevuje až během Vídeňského kongresu (1814-1815) k označení pěti rozhodujících evropských zemí:
- Velká Británie
- Francie
- Rakousko
- Prusko
- Rusko

Jak se velmoc pozná?

- Velmoc má velký vojenský a hospodářský potenciál.
- V případě nutnosti je velmoc schopná a ochotná uchýlit se k unilaterální akci.
- Působí na velkém (globálním) prostoru.
- Má vůli jako velmoc působit.

Jak se z Ruska velmoc stala?

- Velkoknížectví Moskevské (1283-1547)
- Ruské carství (1547-1721)
- Ruské impérium (1721-1917)
- SSSR (1922-1992)
- Ruská federace

The Growth of Russia: 1300 - 1796

Principality of Moscow - 1300	Ivan III (1462 - 1505)	Boris Godunov (1584-1605)	Anna (1730-40)
Grand Principality of Moscow (1462)	Vasily III (1505 - 1633)	Micheal Romanov (1613-45)	Elizabeth (1741-62)
	Ivan IV (1633 - 1684)	Alexis (1645-76)	Catherine II (1762 - 1796)
		Alekseevich (1682 - 1725)	

Russian Expansion 1533 - 1894

- 1533
- 1533 - 1689
- 1689 - 1801
- Alexander I (1801 - 1825)
- Nicholas I (1825 - 1855)
- Alexander II (1855 - 1881)
- Alexander III (1881 - 1894)

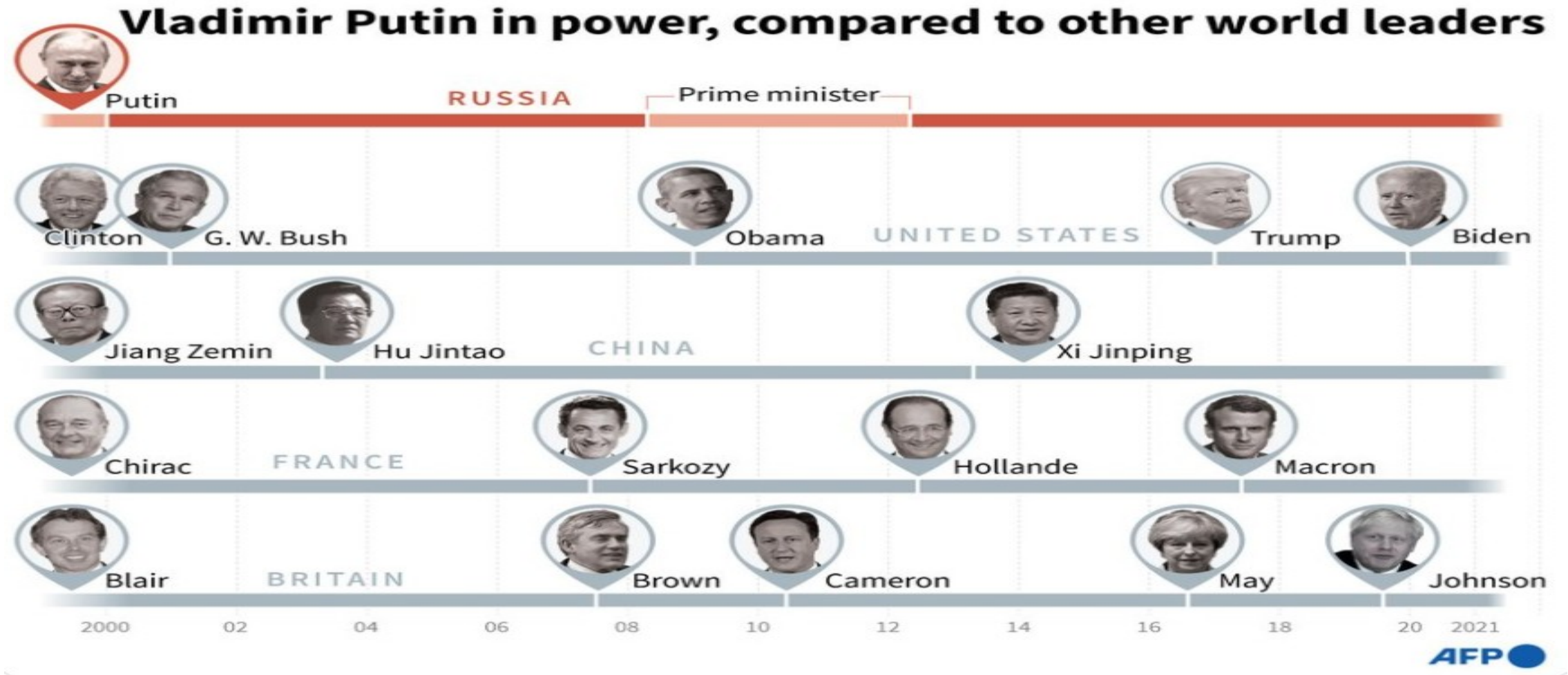
Jak Rusko samo sebe vnímá?

- Rusko je veliké
- Rusko je výjimečné
- Rusko je vítězné
- Rusku je třeba projevovat vděk
- „Bez našeho souhlasu v Evropě nevystřelilo jediné dělo!“

Co Rusko trápí?

- Ztráta respektu
- Neschopnost se dohodnout o nevměšování se (do vnitřních záležitostí), protože tomu každý rozumí zcela jinak. To, co je pro jedny „soft power“ považují druzí za podryvání státu... (Lukjanov 2018).
- Nemožnost zahájit se Západem/USA geopolitické vyjednávání, které by bylo prosté jakéhokoli odkazu na hodnoty (Baev, 2017).
- Nikdy nebralo vážně principy liberálního pohledu na MV, jako hru s nenulovým součtem, kdy vzájemná závislost změkčuje soupeření a buduje důvěru, v níž jsou hospodářské vztahy důležitější než politické priority (Lukjanov, 2018).

Říkáme Rusko myslíme Putin...

Full Russian history in one picture

- Nadále přetrvávající pasivita většiny obyvatelstva (tzv. Putinova většina)
- Rusko bojující, Rusko odcestovavší, Rusko „stoličné“, Rusko „hlubinné“.
- Otázka míry použití násilí vůči nespokojené části společnosti (největší protesty od prosince 2011 – červen 2013)
- Ruská národní garda (vznik 2016, v čele Viktor Zolotov, 340 000 zaměstnanců)
- Národní garda má stanovené úkoly: zabezpečení ruských hranic, kontrola nad držením zbraní, potírání terorismu a organizovaného zločinu, udržování veřejného pořádku a ostraha důležitých státních zařízení.

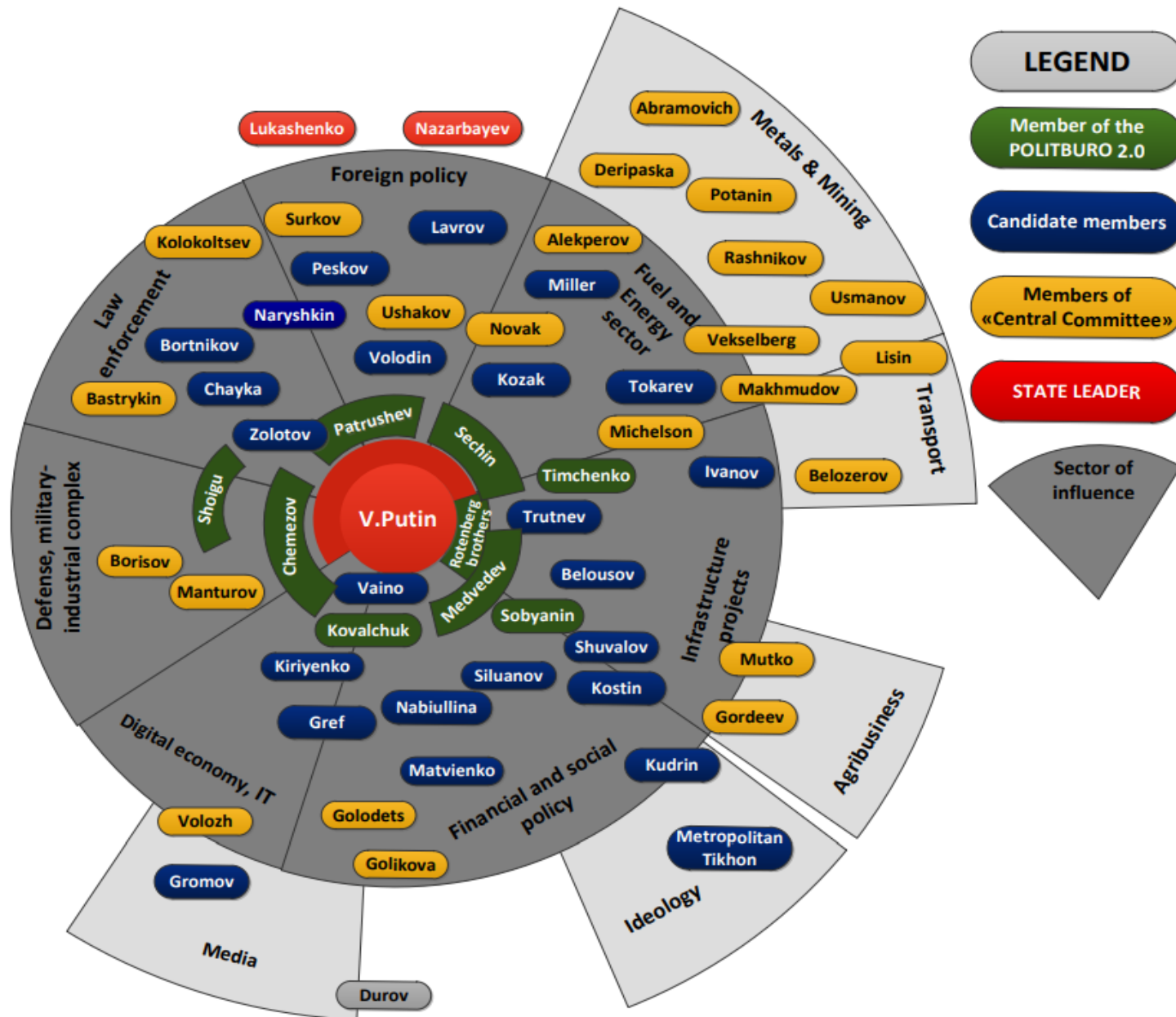
Chart No.1. Members of Politburo 2.0

MEMBERS OF THE POLITBURO 2.0

JUNE 2019

Rusko je matkou vítězství

- Rusko je velmoc!
- Do (většiny) válek bylo Rusko zataženo.
- Rusko válčí jen tehdy, je-li v právu.
- Ruští vojáci jsou osvoboditelé, internacionalisté, mírotvůrci...
- Rusko nikdy válku neprohrálo...
- Rusko války nezačíná, Rusko je ukončuje...

SSSR vítězný

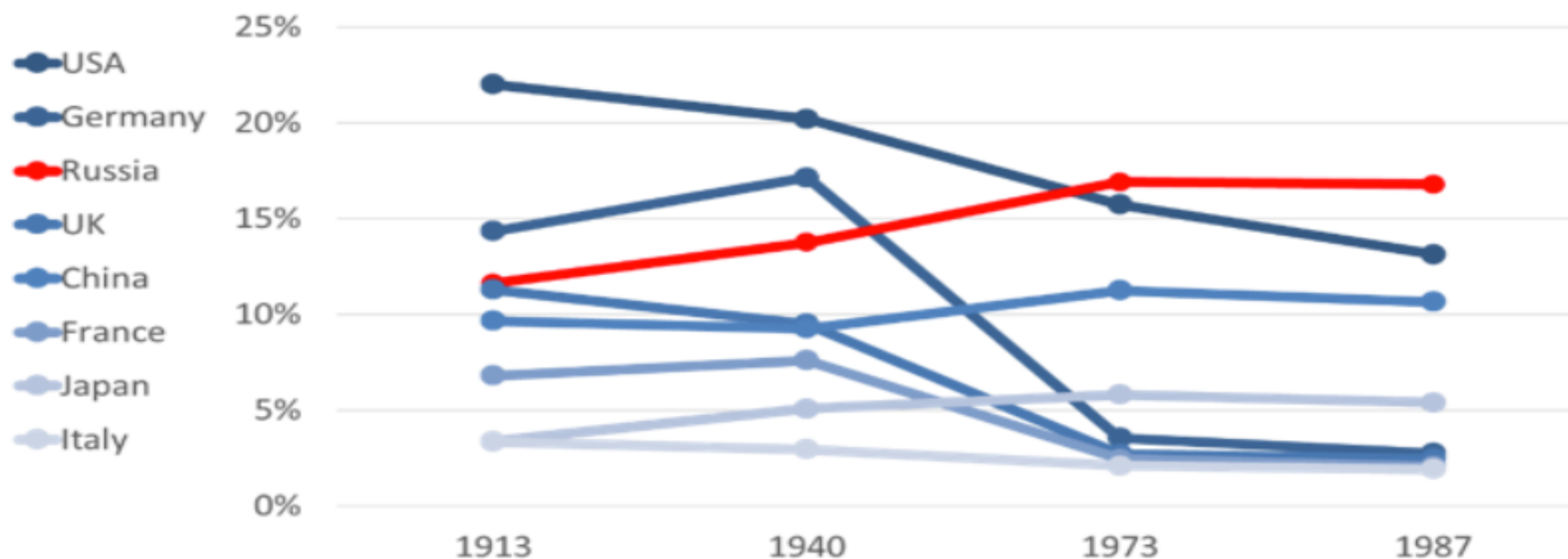

Jak silný/slabý byl SSSR?

- V sovětské éře byly lidské i materiální zdroje přednostně směřovány k budování a posilování moci. Hospodářský růst, natož pak lidský rozvoj, byly druhotné.
- Některé aktivity sloužící k realizaci tohoto cíle se pozitivně odrazily na životě obyčejných lidí (přístup ke vzdělání, k lékařské péči, atd.) ale v zásadě vždy platilo, že sovětská společnost byla mimořádně tvrdým a sociálně nerovným prostředím, do kterého se bylo možné narodit.
- Sovětská ekonomika byla navržena pro věk masové průmyslové výroby, která bude uspokojovat potřeby masových armád.
- V 70. letech 20. století se SSSR pravděpodobně stal nejsilnější mocností světa ve schopnosti „uplatňovat a odolávat vlivu“.
- Tento věk je pryč, ale myšlenka sovětské ekonomiky žije dál, živená nostalgií a nacionalismem.

(Harrison: 2017)

Figure 1 Great powers in the international system, 1913 to 1987 (selected years), by the composite index of national capability

Source: The National Material Capabilities (ver. 4.0) dataset, described by Singer et al (1972), and available at <http://www.correlatesofwar.org/> (accessed 7 January 2016).

Notes: The composite index of national capability combines six measures of a country's relative weight in the international system at each point in time: total population, urban population, iron and steel production, energy consumption, military personnel, and military expenditure. Austria-Hungary is omitted, having disappeared in 1918.

Sovětská hospodářská tragédie

- Ve třicátých letech Sověti zvládli vybudovat poměrně **primitivní, lež využitelný model ekonomiky** Pittsburgh-Detroit či Porůří-Lotrinsko a nasměrovali ji převážně na vojenské účely. Po válce ji dokázali přebudovat a zapojit do výroby jaderných zbraní a balistických střel.
- **V 70. letech se však lidské i přírodní zdroje zredukovaly.** Po zdecimování rolnictva a po II. světové válce se začala propadat porodnost. Současně začaly kořistnické metody bolševické industrializace vyčerpávat hojné materiální rezervy, začaly se šířit ekologické katastrofy postihující rozsáhlé oblasti.
- **Jediný průmyslový sektor, který neochaboval, byl vojenský průmysl**
- Mezitím však v USA a v Evropě tradiční těžký průmysl končil a ekonomice začaly dominovat služby a nové IT technologie... **Křemíkové údolí však SSSR vybudovat nedokázal.**
- Západ a později i východní Asie SSSR nejprve předhony ve výrobě umělých hmot a v chemickém průmyslu, později u zboží dlouhodobé spotřeby a nakonec ve světě výpočetní techniky...
- **Na úsvitu 80. let se SSSR změnil ve skladiště starého železa...**
- V závěru Brežněvovy éry se **pracující obyvatelstvo ocitlo ve stavu „biologického úpadku“, který byl pro vyspělé společnosti zcela ojedinělý:** střední délka života se snížila z 68 na 64 let u mužů a vzrostla kojenecká úmrtnost... (Malia, Sovětská tragédie)

Počátek vztahů mezi Ruskem a Západem

- Clintonova administrativa za základní zájem Spojených států ohledně Ruska a nezávislých států bývalého Sovětského svazu označila snižování jaderné hrozby, podporu rozvoje těchto států jako stabilních demokracií a pomoc při budování tržní ekonomiky.
- Při realizaci těchto cílů byla pozornost soustředěna na realizaci závazků START I (1991) a II (1993) a všech dalších dohod o kontrole zbrojení; provádění politiky nešíření jaderných zbraní a dalších zbraní hromadného ničení; udržování regionální stability v zemích bývalé Varšavské smlouvy a mezi nimi navzájem; snahu vyhnout se obnově antagonistického globálního soupeření s Ruskem.

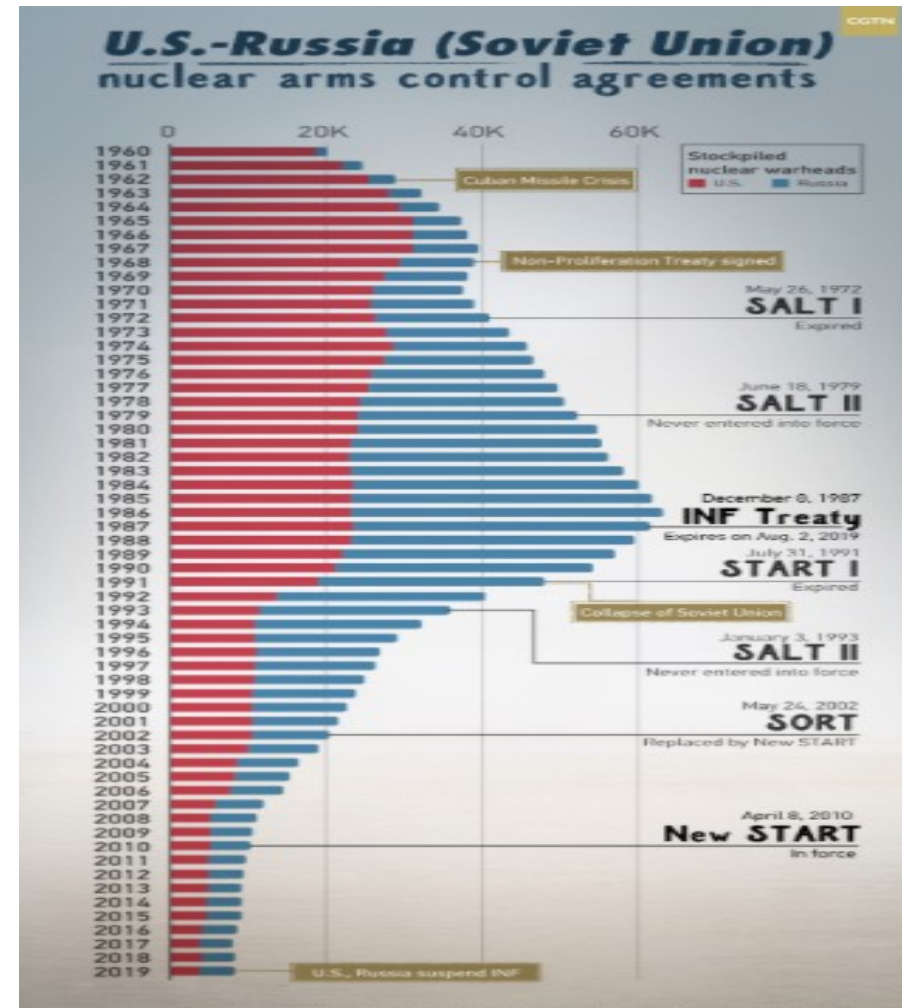
Podíval jsem se tomu muži do očí a spatřil jsem jeho duši. Zjistil jsem, že je velmi upřímný a důvěryhodný.

G.H.W. Bush, 2001

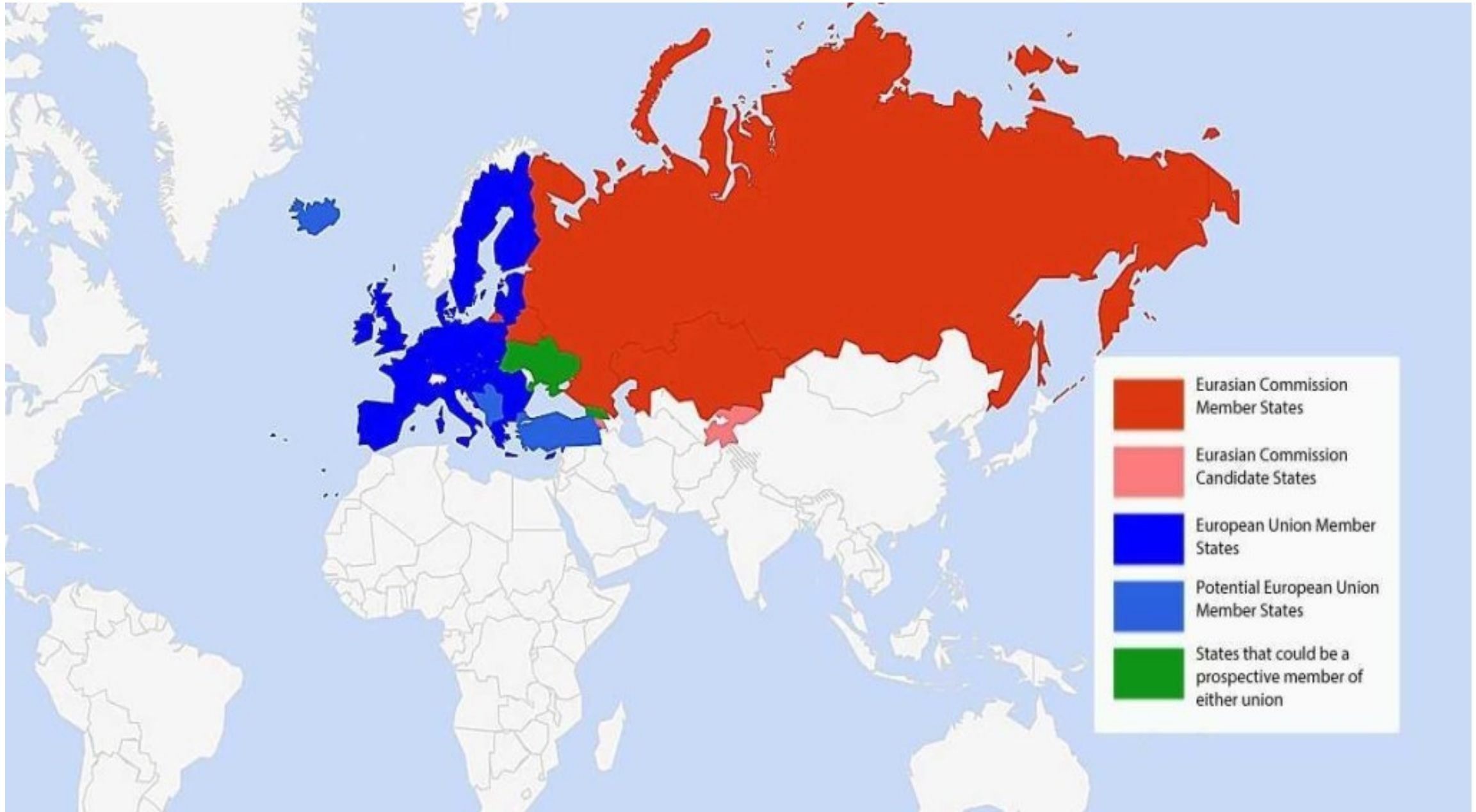

Obama se nestaral o Putinovu duši, chtěl apelovat na jeho rozum...

- V dubnu 2009, na své první návštěvě Evropy po zvolení, pronesl Obama projev, v němž navrhl odstranění stávajících jaderných zbraní...
- „Jako jediná jaderná mocnost, která použila jadernou zbraň, mají Spojené státy morální odpovědnost jednat. Nemůžeme v tomto úsilí uspět sami, ale můžeme ho začít.“ (Obama, Praha, 2009)

- Eurasian Commission Member States
- Eurasian Commission Candidate States
- European Union Member States
- Potential European Union Member States
- States that could be a prospective member of either union

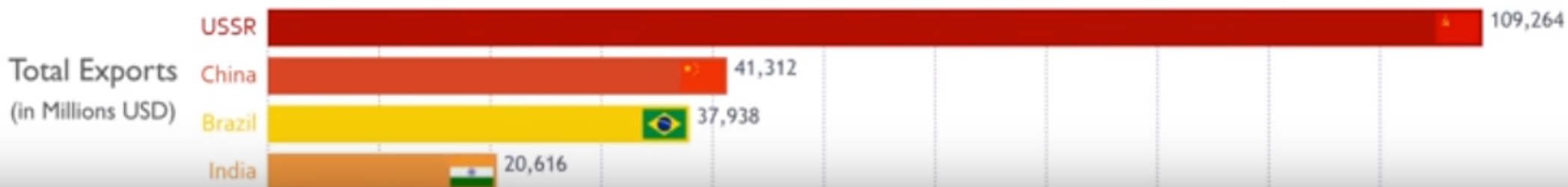
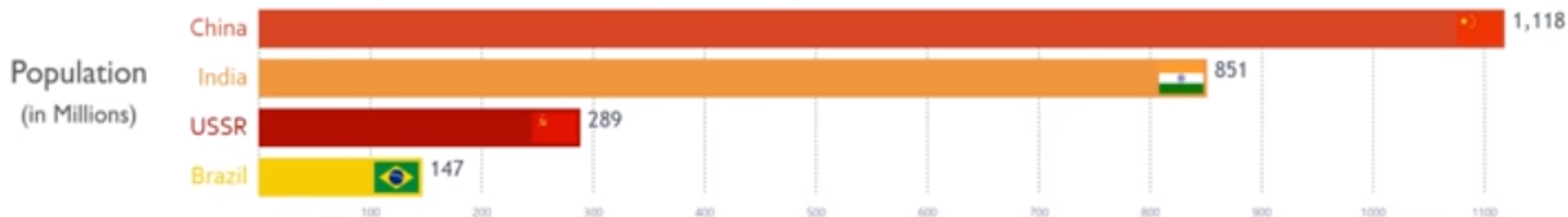
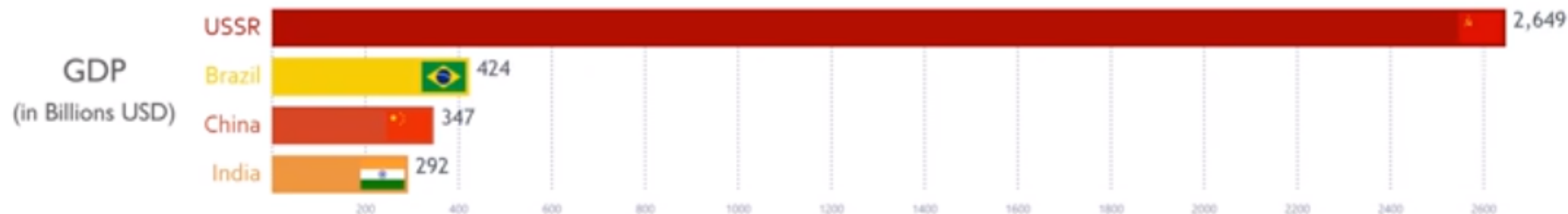

Rusko jako suverénní demokracie

- Suverenita má trojí dimenzi: **politická** znamená, že Rusko se musí stát samostatným státem, který má vliv na světovou politiku; **ekonomická**, že Rusko se má stát z ekonomického hlediska soběstačnou velmocí (minimalizovat či vyloučit cizí kapitál z důležitých odvětví); **kulturní suverenita** znamená, že uvnitř Ruska bude dominovat jemu vlastní diskurs, jemu vlastní veřejná filosofie a jemu vlastní ideologie přijatelná pro většinu jeho občanů, nejlépe pro všechny.
- Strany shodně chápou, že demokracie je univerzální lidskou hodnotou, a nikoli výsadou jednotlivých států...
- Demokracie se uplatňuje ve všech sférách veřejného života a v rámci národního procesu, zahrnuje zájmy všeho lidu, jeho vůli, zaručuje jeho práva, uspokojuje jeho potřeby a chrání jeho zájmy.
- Demokracie není postavena na šablonách. V závislosti na společensko-politické struktuře, historii, tradicích a kulturních charakteristikách konkrétního státu mají jeho obyvatelé právo volit takové formy a metody zavádění demokracie, které odpovídají specifikům tohoto státu.
- Strany poznamenávají, že Rusko a ČLR, jakožto světové mocnosti s bohatým kulturním a historickým dědictvím, mají hluboké tradice demokracie založené na tisíciletých zkušenostech s rozvojem, široké podpoře veřejnosti a zohlednění potřeb a zájmů občanů.

Vladislav Surkov, 2006

1989 Brazil vs Russia vs India vs China

Life Expectancy (in Years)

69.18

69.15

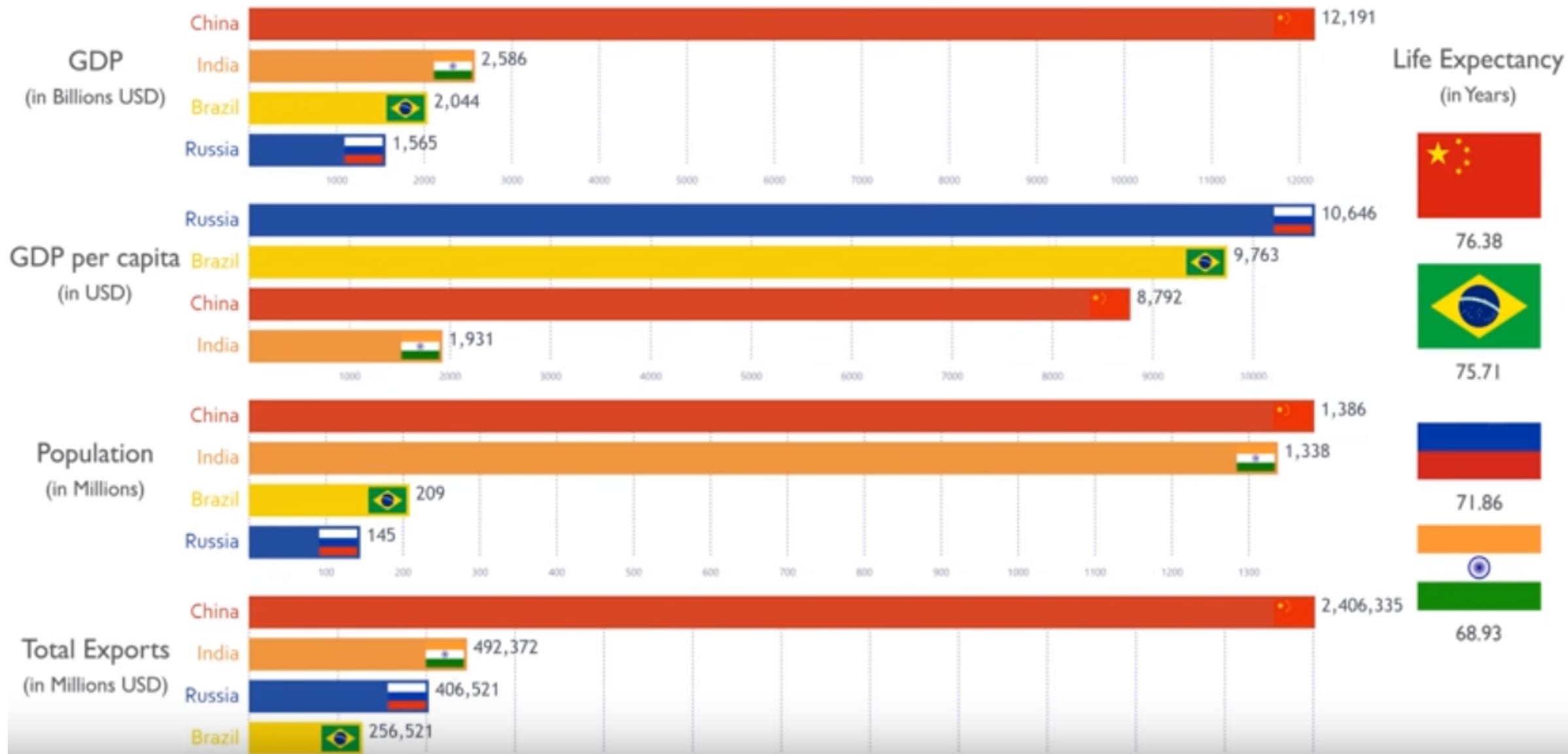
64.91

57.44

2017 Brazil vs Russia vs India vs China

Použité zdroje

- Harrison, M. (2017): Soviet economy 1917 – 2001. Its life and afterlife <https://voxeu.org/article/soviet-economy-1917-1991-its-life-and-afterlife>
- China and Russia: Economic Unequals <https://www.csis.org/analysis/china-and-russia-economic-unequals>
- Putin nazval rozpad SSSR tragédií <https://rg.ru/2021/12/12/putin-zaiavil-cto-raspad-sssr-dlia-nego-stal-tragediej.html>
- Baev, P. Tenth Anniversary of Putin s Munich Speech: A commitment to Failure. Eurasia Daily Monitor Volume: 14 Issue 17.
- HOPF, T. Common-sense Constructivism and Hegemony in World Politics. *International Organization*. Vol. 67, No. 2 (Spring 2013), 324.
- Lukjanov, F. Zpět k realismu. Rossijskaja Gazeta 23. 1. 2018.